

Posudek disertační práce Jana Kachlíka

Antonín Dvořák – Moravské dvojzpěvy z hlediska hudebně filologického

Jan Kachlík již delší dobu působí jako člen editorského týmu Nového souborného vydání děl Antonína Dvořáka, a proto neudiví, že i předkládaná disertační práce úzce souvisí s touto edicí a její problematikou. Na příkladu Dvořákových Moravských dvojzpěvů autor představuje jednu z důležitých fází současné ediční praxe, bez níž by nová edice neměla proti existujícímu soubornému vydání Dvořákových děl realizovanému v padesátých létech minulého století své opodstatnění a jež spočívá nejen v revizi přístupu k pramenům, s nimiž starší edice pracovala, ale v souladu se současným edičním názorem vytvářeným zhruba v posledním čtvrtstoletí novými velkými edičními počiny i tematicko-bibliografickými katalogy skladatelských odkazů vtahuje do zorného pole kritické pozornosti daleko širší okruh pramenů, které jsou schopny vypovídat k textu editovaného díla.

Jeden z vícerých momentů, které tak vstoupily do hry (nejdříve u mozartovské problematiky), bylo poznání skutečnosti, že existují významné rozdíly nejenom mezi jednotlivými vydáními téhož díla realizovanými v období, jež připouští jako možné další skladatelovy zásahy do podoby díla, ale i mezi jednotlivými exempláři figurujícími pod hlavičkou stejného vydání, a že to mohou být rozdíly relevantní pro kritickou práci editora. Aby mohly ovšem takové prameny vypovídat, je nutné nejen pečlivě popsat všechny rozdílné detaily, ale pro jejich vyhodnocení se zabývat detailně historií vydávání díla. A právě historie vydávání Moravských dvojzpěvů se stala tématem Kachlíkovy disertace. Na počátku charakterizace jejího předmětu jsem formulaci ... na příkladu Moravských dvojzpěvů ... zvolila záměrně. Způsob, jakým je disertace psána, totiž nemíří přímo jen k objevování a interpretaci všech důležitých pramenných informací k tématu Moravských dvojzpěvů, ale, někdy snad trochu rozvláčně, zdůrazňuje a zdůvodňuje metodický význam postupu (tady by někdy stačilo odkázat na některé starší práce, které jsou k obsaženy třeba ve výboru, jenž k problémům metod hudební filologie připravila Maria Caraci Vela a který je k dispozici i v českém překladu, ten překvapivě chybí v soupisu použité literatury).

Disertační práce tak ovšem na druhé straně získává až propedeutický rozměr.

Detailním a pečlivě zvažujícím postupem se autor úspěšně snaží rekonstruovat relativně výjimečně bohatou historii vydávání Dvořákových děl, jež důvodně zahrnul pod souborné označení Moravské dvojzpěvy, a - ačkoliv, jak zdůrazňuje, to nebylo jeho hlavním cílem, stále má na mysli význam jednotlivých zjištění pro práci budoucího editora, i když nespěje

k žádným rozhodnutím a řešením v tomto směru. Přitom jak při vnějším popisu jednotlivých relevantních exemplářů, tak při dokumentaci svých závěrů k historii vzniku jejich různé podoby postupuje pečlivě a vše důsledně dokládá tak, aby v okamžiku, kdy musí ponechat některé otázky otevřené, nemohly pokud možno vznikat pochybnosti. Pro lepší orientaci dvořákovských badatelů by myslím ale neškodilo jednotlivá vydání a jejich odlišné podoby, figurující v textu disertace pod různými čísly všude jako původní respektive první vydání (P1, P2 atd.), identifikovat při popisu s označováním a známostí ve starší literatuře (nejen v Burghauserově katalogu).

Další nové otázky otevírá poslední část práce, která se věnuje zhudebňovanému textu. Poukazuje opět na problematiku historie vydávání tentokrát Sušilových textů a na manka v sušilovském bádání v tomto směru, a představuje exemplář, s nímž pracoval skladatel sám, který unikal pozornosti dvořákovských badatelů. V neposlední řadě pak na příkladech dokládá a akcentuje nedostatečně reflektovaný vlastní Dvořákův podíl na podobě jím zhudebňovaného textu a odůvodněně poukazuje na naprosté zanedbávání a zkreslování otázek textové složky při vydávání Dvořákova písňového odkazu.

Sledovat produktivnost zvoleného přístupu v případě Moravských dvojzpěvů bylo pro mne potěšující nejen pro rozvahu a metodickou cílevědomost, s níž Kachlík postupuje, a výsledky, které přinesl, ale i proto, že – nikoliv náhodou – jsem Moravské dvojzpěvy vybrala za téma pro jednu z obvyklých proseminárních prací, při nichž studenti prvních ročníků prověřují současný stav bádání, tedy i známost a znalost pramenů. Miroslav Srnka tehdy (1994) objevil přímo v Dvořákově muzeu uložené a v Burghauserově katalogu neevidované první dvojjazyčné sešitové Simrockovo vydání op. 32 z roku 1878 (Srnkova práce je uložena v knihovně ÚHV FF UK a také Kachlík ji eviduje). Obrátil se s dotazem, jak je to vůbec možné, přímo na autora tematického katalogu, jehož nepřiliš přívětivou reakci na troufalý dotaz začátečníka, již mne zahrnul, se mi podařilo uklidnit tak, že nakonec se Srnkou načrtli první nový hypotetický obraz historie vydávání Dvojzpěvů op. 32. Bohužel se objev nijak nepromítl do druhé edice Tematického katalogu, který už byl delší dobu uzavřen a čekal na vydání. Srnka také uvádí, že Jarmil Burghauser tehdy vlastnil i první Simrockovo trojjazyčné vydání, kde je na titulní straně v roce 1882 a přirýto „Copyright for the British Empire...“. Jde o omyl nebo Jarmil Burghauser vlastnil ještě jiný exemplář tohoto vydání s odlišným titulním listem než jsou v disertaci evidované exempláře P5a b? A úplně na závěr malý doplněk k evidenci exemplářů s posledním duetem Na tej našej střeše: v Muzeu B. Smetany je uložen další „levnější“ výtisk Slavnostního alba, které

připravila Umělecká beseda jako dar k sňatku korunního prince Rudolfa s princezny Stefanie.

Disertační práce Jana Kachlíka na základě důkladné heuristické práce a jejího zodpovědného a invenčního vyhodnocení uvádí na pravou míru mnohá tvrzení dvořákovské literatury, přináší nové cenné poznatky k historii vydávání Moravských dvojzpěvů a současně může spoluvytvořit spolehlivé výchozí zázemí pro budoucí novou kritickou edici skladeb. Doporučuji ji bez výhrad k obhajobě.

21.5.2007

Doc. PhDr. Marta Ottlová